

FILMKULTURA

+ SZERKESZTI: LAJTA ANDORJ +

II. ÉVFOLYAM
= 6. SZÁM. =
1929. JUN. 1.

PEKÁR GYULA
nyug. miniszter,
az Országos Film-
egyesület diszelnöke
(Diskay-felvétel)

ÁRA 1 PENGŐ

ÉRTESÍTÉS!

Van szerencsém nb. tudomásukra hozni, hogy

„Szekeres (Steinhardt) Géza Filmvállalata“

bejegyzett cég címen filmkölsönzöt és **„MARY-FILM“** márka alatt magyar filmek gyártására vállalatot létesítettem.

Nagy anyagi áldozatok árán és kitünő külföldi összeköttetésem révén **sikerült kölcsönzőm részére a legkiválóbb angol, francia, német és amerikai filmeket beszereznem és az első, teljesen Magyarországon készülő magyar filmem főszerepeire a legkiválóbb kül- és belföldi filmsztárokat, a legismertebb rendezőket és technikai munkaerőket megnyernem.**

Tekintettel arra, hogy a volt „Steinhardt-Mulató“, „Krisztálypalota“, „Folies Caprice“ és a „Kis Komédia“ színházaknak igazgató-tulajdonosa voltam és a közönség szórakoztatása tekintetében **38 éves eredményes tapasztalataim vannak, ez elég garancia arra, hogy minden tekintetben kiváló és nivós filmeket hozok forgalomba.**

Vállalatom kereskedelmi vezetője **Bolgár Soma úr**, aki úgy külföldön, mint Magyarországon a filmszakmában eltöltött 28 éves működése alatt nagy szaktudását bebizonyította.

Filmkölsönzöm 15 sláger-filmjét és magyar filmem részletes ismertetését legközelebb fogom közzétenni.

Kiváló tisztelettel

Szekeres (Steinhardt) Géza Filmvállalata

Budapest, VII., Rákóczi-út 36.

Telefon : József 320-24.

Sürgöncim : Maryfilm.

FILMKULTURA

FILMMŰVÉSZETI- ÉS TUDOMÁNYOS FOLYÓIRAT

II. ÉVFOLYAM.

= 6. SZÁM. =

1929. JUNIUS 1.

GYÁRFÁS GYULA,
a Magyar Mozgóképzemengedélyesek
Országos Egyesületének
ügyvezető alelnöke:

MI ÉS A PÁRISI KONGRESSZUS

A párisi nemzetközi mozi-kongresszus elé a magyar kinematografia is nagy érdeklődéssel tekint. A háború után már másodszer jönnek össze Európa mozgóképszínház tulajdonosai és az idei összejövetel elé ugyanazzal a bizalommal tekintünk, amely bizalmat előlegeztük a tavalyi kongresszusnak. Ha azonban ezidén csatlódnánk a kongresszusban, vagy ha azt látnók, hogy az idei kongresszus *csak egy egyszerű összejövetel*, azonban tényleg sem komolyat, sem nagyszabűt nem alkot, úgy indítatva éreznők magunkat, hogy a jövőben ilyen összejövetelektől távol maradjunk.

Ezért a film forrongó korszakában tetterős és céltudatos munkát várunk a kongresszustól, amelynek napirendje egyébként elmondja, hogy Európa mozgóképszínházainak égető, hűsbavágó problémái vannak.

Több komolyságot és kevesebb felesleges tárgyalást és szórakozást követelünk. Követelünk egész Európára kiterjedő szervezetet, hogy a mozgóképszínház tulajdonosok a filmvilág minden eseményéről kellő időben és pontosan informálva legyenek. Tulajdonképpen nélkülözzük azokat a híradásokat, amelyek a kinematografia

terén szerte a világon történnek, mert nem elegendő híranyag az, amit a szaklapok közölnek, mert nekünk olyan információk kellenek, amelyek *független forrásból* származnak és a *mi érdekeinket szolgálják*.

A kongresszus révén elvárjuk, hogy az egyes nemzetek között létrejön a barátságos érintkezés és reméljük, hogy a film a népek kiengesztelődését elő is fogja mozdítani. Önzetlen és lelkiismeretes érintkezést kívánunk a népek között és a világkinematografia barátságos összműködését.

A szokásos napirenden kívül követeljük, hogy a nemzetközi mozikkongresszus főtitkárságának *állandó székhelye legyen*, ahol jólfizetett tisztviselők intéznék *állandóan* az összkinematografia ügyeit és amely egyuttal *állandó összekötő kapocs lenne az egyes országok filmélete között*. Ez a főtitkárság egy többnyelvű nemzetközi filmfolyóiratot adna ki, amely azután abban a tudatban, hogy a nemzetközi mozikkongresszus valóban független és önálló szervezet, bennünket őszintén, tárgyilagosan és lelkiismeretesen informálna a világkinematografia eseményeiről. Ebben a reményben üdvözljük mi, magyarok, a második párisi nemzetközi kongresszust.

A nagy káosz a beszélő- és hangfilm-világban

Az egész világon, Európában és Amerikában egyaránt, izgatottan tárgyalják a beszélő- és hangfilmlázzal kapcsolatos eseményeket. Idestova egy éve annak, hogy Európában is napirendre került ez a kérdés és ma 10—12 havi próbálgatás után európai vonatkozásban alig haladt előre a beszélő- és hangfilm kérdése. És mialatt hozzáértők és laikusok sajtóban és előadásokon hozzászólnak a kérdéshez, azalatt forrong, kavarodik az a világ, amely eddig nyugodtan, határozott célkitűzéssel harcolt a filmművészet magasabb szintjéért. Ez a zűrzavar, ez a forradalomszerű, sőt anarchikus állapot természetesen károsan érezteti hatását az európai filmpiacon, ahol most tétlenül nézik, vajjon mit hoz a jövő, a holnap, sőt a ma. Mert míg délelőtt még fix nézeten voltak az emberek, addig délutánra újabb hír érkezik egy csodálatosabb találmányról, amely a délelőtti felfogást, meggyőződést halomra dönti.

A magyar filmszakma, épúgy mint Európa bármely országának filmszak-

mája, idegesen, türelmetlenül várja a fejleményeket. Egyelőre mindenütt nagy a káosz és bizonytalanság.

Az a néhány cikk, amely alant következik, *kinos bizonytalanságot, nyugtalanságot, határozatlanságot árul el.* Ez a néhány cikk ötletszerűen kerül egymás mellé, mozaikszerűen, úgy szólván minden összefüggés nélkül és éppen ez ad érdekességet a cikksorozatnak. Mindegyik írásban, anélkül, hogy az egyik tudna a másikról, kiárad a bizonytalanság és ingadozás rossz érzete és éppen ez a bizonytalanság adja meg a magyar szakmának azt a tudatot, hogy haladjunk egyelőre az eddigi utakon és majd, ha a külföldi események igazolják a nagy átalakulás jogosságát és célszerűségét, akkor még mindig lesz ideje és alkalma — és talán elegendő pénze is! — a magyar filmkultúrának arra, hogy alkalmazkodjék az új technikai átalakuláshoz és áttérjen azokra a rendszerekre, amelyek ezidőszertint még a bizonytalanság csíráit hordják magukban.

KOVÁCS EMIL,

a Metro-Goldwyn-Mayer Distr. budapesti fiókjának igazgatója,
az Orsz. Magyar Mozcókéipari Egyesület társelnöke:

EURÓPÁBAN CSAK A HANGFILMNEK VAN JÖVŐJE

ténylegesen soknál.

Tagadhatatlan, hogy Amerikában azokon a helyeken, ahol a hangosfil-

beszélőfilm kérdése ezidőszertint a filmszakma legsúlyosabb problémája, éppen ezért felette nehéz jóslásokba bocsájtkozni, mert azok nem egyebek találgatásoknál.

mekre már be vannak rendezkedve, teljesen kiszorult a némafilm, hogy ez a jelenség azonban állandó jellegű-e vagy csupán az újdonság varázsa idézi ezt elő, ezt megmondani lehetetlen, mert míg az egyik legnagyobb elragadtatás hangján beszél a hangosfilmről, addig olyan véleményeket is hallottam, hogy a hangosfilm nem egyéb technikai újdonságnál. Természetesen

az sincs kizárva, hogy az utóbbi véletlenül egy rossz film előadásánál volt jelen. Meggyőződésem szerint minálunk a beszélőfilmnek (*dialogfilm*) jövője nincsen, hanem csupán az úgynevezett hangosfilmnek, amely tökéletes zenekíséretet nyújt, azonkívül a filmben előforduló zajokat, mellékhangokat reprodukálja, anélkül azonban, hogy párbeszédet tartalmazna.

A hangosfilm ellentétben a beszélőfilmmel, nem vesztí el internacionális jellegét, amelyben tudvalevően a film egyik főereje rejlik és éppen ezért sokkal jobb auspiciumokkal indul, mint a beszélőfilm. A beszélőfilm jövője legfeljebb olyan óriási nyelvterületeken lehet biztosítva, mint az angol és német, mely területek mind egyikén sok ezer mozgóképüzem működik. Teljesen lehetetlen azonban, hogy a mi kis országunk részére készülnének komoly beszélőfilmek, mert nyelvterületünk oly kicsiny — alig pár száz mozgóképüzemmel rendelkezik — hogy azon a filmek előállításí árát bevenni teljes lehetetlenség, azt pedig, hogy ugyanazon film egyszeri filmfelvételezéssel több nyelvre való átültetéssel kielégíthető eredményt nyújthasson, teljesen kizártnak tartom, már csak azért is, mert a különböző szájmozgás az illúziót rontja.

Súlyosabbá teszi a hangosfilm problémáját az a körülmény is, hogy a különböző filmgyárak többféle rendszer alapján készítik a hangosfilmet és hogy a hangosfilmmel kapcsolatos találmányok körül rengeteg szabadalmibitorlási per indult meg, amelynek kiemenetele ma még teljesen bizonytalan. Ezektól a körülményektől eltekintve, hozzánk a hangosfilm általánosságban már csak azért sem jöhet el a közel jövőben, mert a jelenleg használatos felszerelések oly horribilis

befektetéseket igényelnek, amelyeket legnagyobb és legtökeerősebb színházaink is alig bírnak el, nemhogy kisebb vállalkozások. Nagyobb számú felszerelésre már csak azért sem lehet számítani, mert úgy az amerikai, mint a német gyárak egyelőre túl vannak halmozva megrendelésekkel.

Ez természetesen nem zárja ki, hogy 1—2 nagy színháznak mégis sikerül ilyen készüléket felállítani, de ez a szituációt csak még komplikáltabbá fogja tenni, mert egészen valószínűnek látszik, hogy amit egyik színház hangos filmként mutat be, azt a többi színház nem fogja műsorra venni némafilm gyanánt, mert *attól nem vár üzletet*. De ez sem bizonyos, mert Párisban volt rá példa, hogy egy film, amelyet egy közép nagyságú premier színház 6 hónapon keresztül játszott szincronizáltan, utóbb némaaváltozatban Páris legnagyobb színházában, a Gaumont-Palaceban került bemutatásra, ahol heteken keresztül vonzott táblás házakat.

Meggyőződésem szerint a hangosfilm technikája sem érett még meg teljesen és könnyen meglehet, hogy a közel jövő olyan újabb találmányokat hoz ezen a téren, mely teljesen új helyzet elé állítja a filmszakmát.

Egészen bizonytalan az is, hogy milyen fogadtatásban részesíti a magyar közönség a hangosfilmet, az a közönség, amelynek igényei köztudomás szerint messze túlhaladják bármely más ország publikumának igényeit.

Úgy vélem tehát, az cselekszik helyesen, aki a dolgokat el nem sietve, megfigyelő állásba helyezkedik és várja, amíg a dolgok megérették arra, hogy a technikának ez az újabb csodája Magyarországon is bemutatásra kerüljön.

FENYŐ SÁNDOR,

a Magyar Mozgóképegényedélyesek
Orsz. Egyesületének alelnöke:

VÁRAKOZÓ ÁLLÁSPONTUNK MAGYARÁZATA

A Magyar Mozgóképegényedélyesek Országos Egyesülete legutóbbi választmányi ülésén határozatot hozott, amelyben eltiltja a mozikat az 1929/1930-as szezonban a beszélőfilm-előadások bevezetésétől. Sokan félreemagyarították az egyesület határozatának az intencióját s olyképp állítják be az egyesületet, mint amely akadályozója, kerékkötője akarna lenni a kultúra haladásának.

Ákik figyelemmel kísérték az egyesület eddigi működését, akik ismerik az egyesület vezető férfiainak gondolkodását, azokkal szemben nem szorú védelemre ez a tilalom, mert azok, ha talán nem is tudják annak magyarozatát, de azt tudják, hogy az egyesület soha semmiféle haladásnak, soha semmiféle fejlődésnek útját állni nem akarta, hogy az egyesület — ellenkezőleg — minden okos újítást, minden kulturális törekvést igen hathatósan támogatni szokott és nem szokott struccpolitikát folytatni: nem akarhatja és nem gondolhatja egy gyenge tilalomfa felállításával az egész világot meghódító találmánynak Magyarországra való bevonulását megakadályozni.

Mégis mit akart, mi volt hát a célja a határozatnak?

Tagadhatatlan, hogy a beszélőfilm problémájának megoldása még csak a kísérletezés stádiumában van. Bár igen előrehaladott stádiumban és az eddigi megoldásokkal is már igen élvezhető, sőt tökéletesnek látszó előadásokat lehet produkálni, mégis állandóan tovább folynak a kísérletezések, ami bizonyítéka a szakemberek által amugy

is elismert azon ténynek, hogy a meglévő megoldások még nem az igaziak. *Mindenki vár, mindenki tudja, hogy fog jönni és kell jönni egy jobb, talán egy igazán tökéletes megoldásnak.*

A szakmában közismert tény az is, hogy egy apparátus beszerzése, a mozinak és főleg a gépháznak szükség szerű átalakítása olyan horribilis pénzbe kerül, (súlyos tizezresekéről van szó, pengőben!), *amellyel kísérletezni nem igen tanácsos.* Ugyancsak súlyos pénzáldozatba kerül a beszélőfilmek kikölcsonzése is, ha egyáltalában megfizethetők lesznek ezek a filmek, tekintettel arra, hogy egyelőre alig egy-két moziban való lejátszásra lehet számítani csak nem úgy, mint a néma tizmeknél, amelyeket többszáz mozi tűzműsorára és így annak vételárát is többszáz filmszínház viseli.

Gondolni kellett arra is, hogy valami rossz, vagy mondjuk csak kevésbé jó apparátus beállításával — nem tudván vele kielégíteni a közönség felcsigázott és jogos várakozását — tönkretessék a beszélőfilm hitelét.

Nem lehetett figyelmen kívül hagyni azt az eshetőséget sem, hogy ha valami újítást (különösen, ha ez az újítás a beszélőfilm) bevezet az egyik mozgó, érthető konkurrenciális okokból megcsinálja a másik is. *Gondolkodás, fej nélkül csinálja meg különösen akkor, ha ez az újítás egy kicsit több közönséget vonz.*

Mindezeket figyelembevéve: *tagjaink vagyoni érdekének védelme: elhamarkodott és helyrehozhatatlan anyagi károkat eredményezhető cselekedeteik meggátlása és végül a beszélőfilm hitelének megvédése céljából kellett ezt a határozatot meghozni.*

Dr. TAUBINGER ZOLTÁN
a Magyar Film Iroda igazgatója:

MEGBUKOTT A BESZÉLŐFILM

Néhány napig Berlinben voltam és ezalatt az idő alatt alkalom kínálkozott, hogy a Berlinben felszerelt hang- és beszélő-filmeket tanulmányozhassam. Sok mindent láttam; láttam a Tobis-rendszerű gépet és készüléket. Azt kell azonban tapasztalnom, hogy a jelenlegi és tökéletesítés előtt álló német gyártmány valójában csak a kísérletek befejezetlen állapotában van, szemben az állítólag tökéletes amerikai gépek színvonalával.

Junius elején mutatják be Berlinben a Singing foolt és A fehér árnyak című Warner-hangfilmeket, amelyekről Berlinben is beszélnek, hogy tökéletesek és magas színvonalon állnak. Németországban ezidőszereint minden a Klangfilm Gesellschaft kezében van, azonban ez a vállalat is valószínűleg előbb-utóbb kénytelen lesz az amerikaiakkal valamilyen megegyezést kötni, mert a nagy rendszertömkelegben aligha állhatja meg egyedül a helyét.

A látottak és hallottak után úgy vélem, hogy a dialóg-film, vagyis a beszélőfilm megbukott és nem fog a moziból színházat csinálni. A hangfilmnek, mint kísérőzenének már határozottan nagy jövője van és kilátás is van arra, hogy ezen a téren úgy a felvevőtechnika, mint a leadótechnika igen értékes dolgokat fog tudni produkálni. Láttam egy félórás reklámdialóg és hangfilmet és mondhatom, hogy ez rendkívül fárasztó volt. Volt ebben a rekláhangfilmben minden: az ember örült, hogy a film egy félóra alatt lepergett.

Magyar viszonylatban egyelőre nem látok nagy jövőt vagy perspektívát a hang- és beszélőfilm szempontjából.

Főleg gazdasági és pénzügyi okok azok, amelyek Magyarországon megnehezítik a hangfilmleadógépek általános felszerelését. Egy-egy német gép 20—50.000 márkába kerül, azonkívül egyik-másik filmszínházat is át kellene alakítanunk, ami ugyancsak sokba kerül. A felvevőgépek is hallatlanul drágák, áruk 250—300.000 márká.

Végző impresszióm az, hogy a beszélő és hangfilm átmenetileg óriási üzletet jelent, de sem a végző fejlődési fokát, sem pedig használhatóságát gyakorlati szempontból a Berlinben látottak alapján megítélni nem tudom. Mindenesetre nagyon helyes a magyar mozgószínháztulajdonosoktól, hogy várakozó álláspontra helyezkedtek és hideg fejjel bevárják a fejleményeket és a várható tapasztalatokat.

galantai BALOGH BÉLA,
az Országos Filmegyesület társelnöke.

ELMERÜLT A NÉMA-FILM

Abból az alkalomból, hogy Emü Jannings Hollywoodból visszaérkezett Németországba, a „Hamburg“-hajón fogadta a Tempo berlini nagy napilap munkatársát, akinek a hang- és beszélőfilmről a következő nyilatkozatot tette:

Sokat tanultam Amerikában s mozgékonyságban, elgondolásban és világfelfogásban is sokat sajátítottam el az amerikaiaktól. Sokat tanultam és sokat változtam és meg kell állapítanom, hogy a fiatal filmszínészgenerációnak sokat kell változnia, ha alkalmazkodni akar ahhoz az átalakuláshoz, amely most folyamatban van.

A hangfilm, vagyis a Tonfilm új korszakot jelent a film történetében. Ma már az amerikai filmgyártók 60 százaléka a hangfilmnek, illetve a beszélőfilmnek, az úgynevezett Talking-nak szenteli magát. A húszszeres amerikai filmszínház közül ma már 2000 filmszínházat szereltek fel hangfilmleadó-készülékkel, de egy éven belül a hangfilm annyira uralni fogja Amerikát, hogy a prominens filmszínészek kétharmada feltétlenül át fog térni a beszélőfilmre, — ha csak nem akarnak eltűnni a föld színéről.

A hangfilm művészetiileg ott áll Amerikában, ahol 20 évvel ezelőtt a némafilm állott. Kicsit kezdetleges, de olyan lehetőségek után kapkod, amelyek a fejlődést lehetővé teszik. Az amerikai publikum egyelőre el van telve attól a csodától, hogy a képek beszélni tudnak és ugyanolyan naivul és gyermekiesen viselkedik az új művészettel szemben, mint ahogy igénytelen más művészettel is. A Tonfilm ma az abszolút szurrogátumja a beszélőfilmnek, de lesz idő, mikor önálló művészi formáját ki fogja vívni.

Mindenekelőtt a hangfilm-operettnek van nagy fejlődési lehetősége.

Az első jelentékeny amerikai Tonfilm a „Háromszor házasság“ című amerikai színdarab megfilmesítése, hatalmas orchester-muzsikával és ózsidó dallamokkal fűszerezve. Igen hatásosnak ígérkezik a néger Tonfilm, a „Halleluja“.

Hogy Németország a Tonfilm terén kiválót fog tudni alkotni, bizonyos, de számomra ez nem jelent kérdést. A folyó év végéig kb. 250 hangfilmszínház lesz Németországban. Ez azonban csak az átalakulás külső jele, vajjon nincse predestinálva a német színház arra, hogy beszélőfilmnek szentelje magát. Vajjon nincse elegendő kiváló német énekesünk, vajjon nem tudnánk-e mi is Németországban a filmből olyan jelentékeny művészetet kihozni, amely nálunk is olyan helyre állítaná a filmipart, mint amely helyen áll az Amerikában. A német publikum csakugyan nem várja mindig a film happy and-jét. Vajjon tényleg amerikanizálódott volna-e a német ízlés? Nem, aligha hinném. Sőt egyéniségem szempontjából sikerült bizonyos mértékben megtörnöm az amerikai happy and-törekvéseket. Bár az „Oroszország“-beli szerepemet Amerikában nem mindenütt értették meg, Németországban mégis értékelni tudták ennek a szerepnek a nagy jelentőségét. Ez az értékelés ad nekem erőt és bátorrágot a jövőre nézve.

Az első, kezdetleges és zörejvel működő hangfilmek után lesznek olyan hangfilmek, amelyek nagyszerű muzsikát fognak szolgáltatni, tehát jönnek az igazi jó hangfilmek. Ezenkívül óriási lépésben haladnak Amerikában a színesfilm iránti művészeti törekvések, az a fokozat, amely a film technikai befejezését fogja eredményezni

ARTUR VITNER :

Páris

BIZONYTALANSÁG A FRANCIA FILMPIACON A TONFILM MIATT

Amidőn Louis *Aubert*, a közismert filmnagyiparos rövid idővel ezelőtt Amerikába utazott, hogy ott a helyszínen lássa és hallja az amerikai hangfilmet, annyira el volt ragadtatva, hogy francia filmszínházai számára azonnal vásárolt 10 Vitaphon felszerelést. Az első Vitaphon-gépezetet a nagy *Aubert-Palastban* szerelték fel, hogy a *Jazz-Sanger* című beszélő és éneklő filmet ott elsőízben előadhassák. A filmszínház, amelynek befogadóképessége 700, heteken keresztül zsufolt házak előtt játszott. Bár a „*Jazz-Sanger*”-t még mindig játsszák, az érdeklődés mégis valamiképen csökkent, olyannyira, hogy *Aubert* úr alig lesz abban a kellemes helyzetben, hogy a drága pénzen vásárolt leadókészüléket amortizálja. A többi gépet még csak fel sem szerelték. Az „Éneklő bolond” című *Warner-film* ügyében még mindig folynak a tárgyalások és miután *Warnerék* horribilis összeget kérnek a filmért, *Aubert* aligha lesz abban a helyzetben, hogy ilyen kockázatos üzletbe belemenjen. Közben az történt, hogy *Aubert* eladta vállalkozásának a részvénytöbbségét a *Francia-filmnek*, amelynek igazgatója *Hurell* úr most érkezett vissza Amerikából, ahol a *Rádió-Corporation*-nel kötött nagyfontosságú megállapodást. Eszerint a megállapodás szerint a *Rádió-Corporation* átalakítja hangfilm-műtermékké a *Francia-film* nizzai műterméit. Ez a szerződés lehetővé teszi a *Francia-filmnek*, hogy Franciaországban egyidejűleg két igen fontos amerikai beszélő és hangfilm szabadalom, illetve rendszer birtokába jusson, olyan leadórendszernek a birtokába, amelyek

egyébként a legélesebb versenytámasztanának egymással szemben. Mindamelllett a *Francia-filmnek* is dönteni kell afelett, hogy a két rendszer közül melyiket óhajtja a jövőben kiaknázni.

Mialatt ez a tranzakció megtörtént, azalatt a *Fox-Metro* nagy hangfilmje, a „*Fehér árnyék*” a *Madeleine-Cinemában* került színre, amelynek szintén nagy sikere volt. És miután ennek a színháznak a befogadóképessége szintén 700 személy, párisi szakkörökben általános feltűnést keltett az a körülmény, hogy miért nem hozzák ki ezeket az úgynevezett nagy hangfilmeket a nagy befogadóképességű, előkelő boulevard-színházakban. Feltűnt, hogy miért nem hozták ki ezt a „*Fehér árnyék*” című hangfilmet az 5000 befogadóképességű *Gaumont-Palastban*, amely pedig a *Fox-Metro* érdekelttségéhez tartozik. Ez a körülmény arra enged következtetni, hogy a francia nagyközönség bizonyos tartózkodással kíséri a hang- és beszélőfilm kérdését és érdeklődése messze elmarad a Páris körutjain sétáló amerikaiak és angolok érdeklődése mögött. Úgy látszik ez a körülmény késztette a *Fox-Metro* igazgatóságát arra, hogy az első hangfilm-kísérleteket egy aránylag kis filmszínházban mutassa be.

Az első hangfilmek startja kétségtelenül nagy pillanatsiker volt Párisban. Bizonytalan még a francia vidék álláspontja. Miután azonban a francia moziközönség közismerten konzervatív, sok munkába és pénzbe fog keverülni, míg a hangfilm a francia vidéken népszerűvé válik. Hogy a nagy költségek arányban lesznek-e a majdán várható eredménnyel, még bizonytalan.

Az európai hangfilmek egyelőre szóba sem kerülhetnek és eddig alig láttunk még belőlük valamit. Néhány Tobis-filmet bemutatnak ugyan, azonban ezekről végleges kritikát mondani nem lehet. A francia hangfilm egyelőre csak a szaklapok hirdetési rovatában található. Jellemző, hogy a francia mozgóképszínháztulajdonosok ezidő szerint rendkívül rezerváltan viselkednek a hangfilmmel szemben. Mi-

után a nagy amerikai cégek irodáikat részben bezárták, óriási kereslet mutatkozik igen jó némafilmek iránt, amelyeknek száma egyre fogy. Bárha a hangfilm néhány boulevard-színházban feltétlenül be fog ütni, kétségtelen, hogy a francia filmszínházak nagy többsége a némafilm részére tartja fenn üzemét. Néhány sporadikus esettől eltekintve, az új szezon még a némafilm jegyében fog megindulni.

Dr. GESZTESI-BALOGH GÁBOR:

A „TALKING”

A film, ez a legfiatalabb művészet rövid 30 esztendő pályafutása alatt a tökéletességnek szinte alig elképzelt fokára emelkedett. Itt nőtt fel jóformán szemünk láttára kezdetleges laterna-magikás együgyű mozgóképekékből. És ki tudja még hová és merre fejlődik. De éppen a legutóbbi esztendőben mintha megtörne felfelé lendülésének iránya. Mintha ingadozna céltudatos előretörése. Minden csodagyermek, minden hirtelen új nagyotakarási életében közös sors ez az időnkénti zökkenő. De itt a filmnél most mégis többnek, veszedelmesebbnek látszik. Hiába tagadnánk: *A film súlyos krízisének napjait éli.*

A krízis okai visszanyúlnak a legutóbbi évek fejlődésébe. Ható tényezői sokkal számosabbak, semhogy ki térhetnék most rájuk. De azt hiszem elég, ha a legfontosabbakat érintjük. Közvetlen oka a válságnak a filmipar túlságos kommercializálódása. A tőke felülkerekedése a művészi elem fölött. A túlzott monumentalitás, a sablonos scénárium, a starrendszer kinövései, a harsogó reklám és a külsőségekkel való visszaélés. A mozgóképek óriási előnye, de egyben néha hátránya is, hogy a legszeleesebb tömegek ízlését kell

szem előtt tartania. És itt ismerte félre a filmvállalatokba investált tőke rendeltetését. Itt tévedt helytelen hibás irányba. Elfelejtette, hogy a belső érték, a művészi tartalom egyúttal a legjobb üzlet is. Kezdte elhanyagolni a film igazi értékeit, lehetőségeit. Felületes, külső tömeghatásra kezdett vadászni. Elsősorban Amerika hibás benne. Hiszen itt állottak a legnagyobb anyagi lehetőségek rendelkezésre. És a közönség felbátorodva a látottak felett, mindig többet és többet kívánt. Nem imponált a hűszemeletes palofaégése. Harmincemeleteset kapott. Nem volt elég az ezer statisztá. Ötezret hoztak neki.

De a fák nem nőnek az égig. Több már nem jöhetett. Valami más kellett tehát. *Valami új.* És létrejött sok más átmeneti próbálkozás — (felirat nélküli film, színes, kubista és más filmek) után a *talking*.

A *talking*, a tonfilm azaz hangfilm elméletileg három főcsoportra tagozódik.

Az első a hirdók vagy világesemények hangos produkciója. Ez érdekes, vonzó és tanulságos kísérlet. Gondoljunk csak például a nálunk is bemutatott „Lindbergh Newyorkba érkezése és ünneplése” című jelenetre. Megfelelő tökéletesítéssel ennek biz-

tos jövőt jósolhatunk. Egy igazi, eleven ujság lesz és becses emlék a jövő filmmúzeumi számára.

A *másik* a szinkronizált fajta, amelyik nem emberi beszédet, hanem bizonyos más hangokat, zörejeket van hivatva időnként kifejezni. (Wings). Bizonyos mértékben ez is érthető és talán érdekes is. Habár zeneileg a mai mozgóképszínházak talán már ügyis túlságosan aláfestik a néma filmet. Túlzottan hangosak, elterelik a figyelmet a lényegtől: a képtől.

A *harmadik* főcsoport: maga a szoros értelemben vett beszélőfilm. És ezzel kell kissé részletesebben foglalkoznunk. Mi is ez a beszélő-film. Kissé úgy hangzik, mint *fából vaskarika*. — Miért? Mert a film *tipikus mozgásművészet*. Egészen új, egészen más, mint a többiek. Abel *Gance* például szintén annyira másnak, annyira újnak tartja, hogy nem is meri máshoz hasonlítani, csak a muzsikához. De itt képszerű a ritmus. Talán ezért van, hogy oly harmonikusan egészítődik ki a kísérőzenével, akár a muzsika a táncsal. De nem a táncos, a ballerina énekel. Ő csak mozgásával, testének ritmusával egészíti ki a zenét. Mint a néma filmet, a kísérőzene ritmusa és a beszédetpótló felirat.

A játékfilm *lényeges* mozgásművészeti elemét, tehát mint látjuk, ügyis két más alkatrész egészíti ki: a *felirat* (ami itt a beszédet is megmagyarázza) és az egésztest aláfestő *kísérőzene*. És ez a helyes. Ezzel szemben mit akar a beszélő-film? Azt, hogy a képen szereplő, a képen mozgó ember *beszéljen és esetleg énekeljen* is. Azaz nem is a szereplő, hanem *maga a kép*. Ez az az újszerűség, az az ajándék, amit Amerika hozni akar a mindig új szenzációt kereső közönségnek. És Amerika után természetesen az európai három vezető állam is beáll az újítók sorába. Az angol, a német és a francia. Nem akar lemaradni a nemes verseny-

ben és másodsor a nyelvi differenciáltság miatt (hiszen az angol, lényegesen eltérő akcentust jelent.)

Tehát az új jelszó: Hangfilm.

És ezzel el is érkeztünk a „ma” filmkrisisének „*Achilles-sarka*”-hoz. Mert, hogy ez az új jelszó nemcsak elvont elméleti és esztetikai válságot jelent azzal a filmvilág eseményeit figyelve, hamar tisztába jövünk. Az összes jelszavak, hírek, szaklapok és könyvek ennek a nagy átnyergelésnek lehetőségeivel és következményeivel foglalkoznak. És az *átcsoportosítás* néha szinte a *kapkodás* tüneteit viseli magán. Ki tudhatja *hogyan fog beválni világszerte a beszélő-film*? Senki! Még találgatni sem lehet. Az Újvilágban még többségben vannak az újítók, de már például Németországban erősebb a „néma”-párt. Az előttem heverő hatalmas ujsághalom kiemelkedő vezércikkei között ilyeneket olvasok: „*Filmkrisis. Filmhiány. Az angolok új talking programja. Az Ufa négy hangfilm-atelierja. Van-e a hangfilmnek jövője? Amerika és Németország párbaja. Növekszik a zürzavar. Stagnálás. Technikai gondok. Tobis-Warner ellen. Zuhannak a filmrészvények. Bojkott. Kontingensek. Franciaország kiéheztetése. Katasztrófa.* — Nem valami biztató jel a jövőre nézve.

Különösen Amerika veti el a súlykot, ha túlnyomóan a talkingra bázisozza jövő programját. Kérdés, hogyan fognak prosperálni a régi kipróbált nagymultú vállalatok helyett a kapkodva összehozott érdekeltségek? Kérdés, hogyan fognak beválni a még bizonytökéletlen méregdrága hangosfilmfelvő készülék? Mi lesz a létrejövő szabadalmi perek légiójával? Minden hónapban új készülékekkel fognak kísérletezni, félretolva a túlfejllesztett régít? Mi lesz a bevált és népszerű színészgárdával, a sztárokkal és a statisztákkal, akik nyelvismeret hiányán vagy kedvezőtlen tónusu hang mi-

att alkalmatlanná válnak. A rengeteg idegennel és külföldivel? Kivel pótolják őket? Mi módon fogják ellátni a filmszínházakat anyaggal az átmenet évében vagy éveiben? Képesek lesznek-e a mozgóképszínházak beszerezni ilyen drága hangleadókat? (Hiszen Amerika 22.000 színházából is alig 2000 van ilyenel felszerelve.) Mi lesz ezekkel a hangleadókkal, ha máról-holnapra tökéletlenné váltak? A scénáriumok lehetőségei hogyan fognak beszélőformában módosulni? Célszerű volt éppen most áttérni a beszélőre, mikor itt a film nagy beszélő ellensége: a rádió? Es last, but not least mit fog szólni a közönség mindehhez? Hogyan fogja fogadni az egész kísérletet?

Egyelőre mindenesetre tetszeni fog neki, mint a gyermeknek az új *játékszer*. De ki tudja mit hoz azután a jövő? Hirtelen csak ezt a pár kérdést sorolom fel és emelem ki, hogy rámutassak, milyen kaotikusan bizonytalan itt a helyzet. Rendkívül tiszteletreméltó a németek önbeismerése. *Óvatosságra* intenek és máris felismerik a kétségokozta *stagnálás* veszedelmeit. Az angolok produkció válságának is ez az oka: ilyen kétélű kísérletekre nincsenek oly roppant töketartalékai. Technikailag is nagy harc dúl például: a Stahlbandisták és a celluloidpártiak között. Kétségtelen, hogy Németországban rossz startot vett a beszélőfilm, Franciaország pedig a várakozás álláspontjára helyezkedett.

Ezzel szemben Amerika a talking tökéletes diadalát kürtöli világgá és Londonban a napokban alakult meg 1 milliárd fontnyi alaptőkével az első „Európai beszélőfilm unió”. A talking egyik főapostola: Fox, ujitásaiban a filmszalag szélesítésének keresztülvitélét is felvette programjába. Tehát nemcsak az általános helyzet bizonytalan, hanem a hazai kilátások is zavarosak. Ezért igen bölcsen határozott a hazai mozgóképszakma, midőn ki mondta, hogy *a teljes bizonytalanság*

DR. LÁZÁR LAJOS,
az Országos Filmegyesület társelnöke.

miatt egyelőre nem rendezkedik be a hang- és beszélőfilmre. A várakozás álláspontjára helyezkedik. De erős meggyőződése, hogy a beszélőfilm divatja — még ha pár évig tart is — *átmeneti divat* marad. Már csak azért is, mert hiszen ezzel tékozló fiuként eldobná magától hallatlan előnyét, roppant elterjedtségét az egész világon. És elejtené eredeti célját, rendeltetését, *hogy a nemzetek egymást megértésének és szellemi együttműködésének leghivatottabb eszköze legyen.*

Két előnyét azért látom ennek a nagy ujitási láznak. Azt, hogy technikai tökéletesedést fog maga után vonni és főleg azt, hogy lehetővé teszi, hogy a nyelvi különfeleségek folytán a *kis államok is bekapcsolódhassanak a világ filmprodukcójába*, a beszélőfilmébe is, de elsősorban az *igaziba: a némaiba*. És az a sok anyagiakban gyöngé és területben kicsiny, de tudásban és tehetségben gazdag állam is feltámasztja a maga szerényebb keretű, de életképes és permanens *nemzeti filmgyártását.*

A HANGFILM-KÉSZÜLÉKEK ANGLIÁBAN

Miután az európai államok közül ezidőszent feltétlenül Anglia az, ahol a hangfilm kétségtelenül igen nagy mértékben elterjedt, szükségesnek tartjuk, hogy a magyar mozgóképszínház tulajdonosok részére összeállítsuk azoknak a leadógépeknek a jegyzékét, amelyeket Angliában bevezettek vagy bevezetés előtt állanak. Nagy-Britanniában ezidőszent a következő gépek vannak forgalomban:

British Talking Pictures

ebből eddig 50 darabot szereltek fel, de további 100 drb szállítása folyamatban van. Egy leadógépnek az ára 1150 angol font (kb. 32.000 pengő).

Western Electric

eddig eca. 40 leadógépet szereltek fel és az év végéig további 300 darabot akarnak az angol filmszínházakban felállítani. Ezeknek a gépeknek az ára 2500—5000 font között váltakozik. Ezekből a gépekből körülbelül 20-at szereltek fel a British Gaumont színházaiban.

Western Electric Junior

kis gépezet kis színházak részére, amelyeknek a befogadóképessége legfeljebb 600 személy. Az első ilyen kis gép július végére készül el, ára pedig 1600—2000 font.

R. C. A. Photophone

ezeknek a gépeknek a bevezetése sikerrel járt. Egy-egy gép 2000—4000 fontba kerül.

British Photophone (klangfilm)

egy-egy készüléknek az ára 1250 font. A most folyó tárgyalások igen nagy sikerrel kecsegtetnek és ugylátszik, hogy az angol színházak egy részét a Klangfilm angliai gépeivel fogják felszerelni.

British Acoustics

új gép, amely még nem került a piacra. Ára hír szerint 1100 font körül fog kialakulni. Ez a rendszert eddig néhány British-Gaumont-színházban próbálták ki.

Butcher's Elektrocord

grammofonlemezek a már létező hangerősítők részére. Egy-egy készüléknek 150—200 font az ára.

New Era

hordozható készülék, amelyet eddig állítólag sehol sem mutattak be. Nagy elő-

nye, hogy a kölcsönzött filmekkel együtt díjtalanul adják a mozgóképszínház tulajdonosoknak kölcsönbe.

International Ciné Corporation, Filmophon.

Ez a cég a közeljövöben fogja programját nyilvánosságra hozni.

Hasonlóképen a közeljövöben várják a

Blattnerphone (Stille)

bemutatóját is, amely elé nagy érdeklődéssel tekintenek.

MAGYARORSZÁG FILM-FORGALMA

A Statisztikai Havi Közlemények most megjelent 1—3. füzeté közli Magyarország külkereskedelmi forgalmát 1929 I—III. havában. A kimutatás szerint Magyarország filmforgalma a következőképen alakult:

*Megvilágítatlan nyersfilm*ben importáltunk ezalatt a 3 hónap alatt 44 qt és pedig mind Németországból, összesen 119.000 pengő értékben. *Megvilágított pozitív film* bejött összesen 17 q, 99.000 pengő értékben. Ez a 17 q a következőképen oszlik meg:

Ausztriából bejött	2
Németországból bejött . .	11
és egyéb országból bejött .	4

megvilágítatlan film. Kivittünk összesen 2 q megvilágított filmet 7000 pengő értékben és pedig

1 métermázsza ment Ausztriába

1 „ „ „ Jugoszláviába

Megvilágított negatívfilm az év első negyedében nem jött be az országba. *Elhasznált film és filmhulladékból* kivittek 15 qt 6000 pengő értékben és pedig mind a 15 qt Ausztriába irányították.

Hébel nemzetközi szállítmányozó és elvámolási vállalata

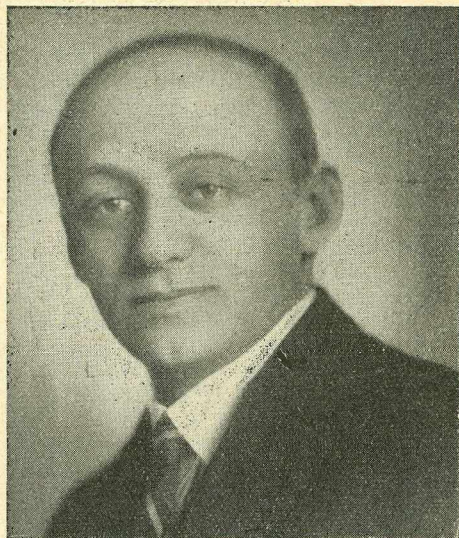
VI., Váci-ut 1. (Westend-palota) — Telefon: Aut. 159-47.

FILMMŰVÉSZETI-KONRESSZUS

Szeptember első hetében igen érdekes kongresszus ül össze De La Sarrazban, a francia Svájc egyik kedves községében, amelynek a célja, hogy a művészi erők tervszerű összműködését elősegítse. A kongresszust a francia Avant-Garde kezdeményezte és eddig a következők vesznek azon részt:

Film Society London, Film-Liga Amsterdam, Ciné Club Genf, Convegno Milano, a madridi, bécsi és varsoói Avant-Garde egyesületek.

Németországból eddig Lupu Pick, G. W. Pabst, Walter Ruttmann és Balázs Béla, a Berlinben élő magyar író vesznek részt. Az írók közül eddig francia részről André Gide, német részről pedig Stefan Zweig vesznek részt. A kongresszusi titkárság irodája a következő cím alatt található meg: Paris, 9 rue de la Victoire.

GAÁL BÉLA,
az Országos Filmegyesület ügyv. alelnöke.

KIK MENNEK PARIZSBA?

A június 4-én kezdődő párizsi nemzetközi mozgóképszínházi kongresszusra Magyarországból a következők mennek el: Gyárfás Gyula, mint a MMOE ügyv. alelnöke, Palágyi Lajos dr. a MMOE és a Színpadi Szerzők Egyesületének ügyésze, dr. Zuckermann Sándor és Gerő István választmányi tagok és Gutmann Manó, az OMME titkárja.

MAGYAR MOZGÓFÉNYKÉPKEZELŐK ORSZ. SZÖVETSÉGE

MIÉNK KÁVÉHÁZ

BUDAPEST, VIII., JÓZSEF KÖRUT 29. SZÁM.

Telefon: J. 311-38.

Munkaközvetítő: BOGNER GYULA,
a munkaközvetítés **d i j f a l a n.**

ROSSARI & MACARINO

ALAPITTATOTT 1835.

Nemzetközi szállítások

Express-forgalom

Gyűjtő-forgalom

Mindennemű szállítások

A legtökéletesebb olaszországi szervezet
filmek szállítására minden ország részére

Fiókók: Chiassoban és Genovában

Központ:

MILANO, Via Solferino 14.

Griffith első beszélőfilmje. Néhány évvel ezelőtt nálunk is megjelent D. W. Griffith egyik világhírű filmje: „Egy nemzet születése”. Griffith ezt a nagyszerű filmet újból rendezi, azonban ez alkalommal beszélő- és hangfilmet készít belőle. Az új Griffith-film az United Artistsnál fog megjelenni.

A hangfilm Olaszországban. Az olasz „Ente Nazionale” szerződést kötött a berlini Klangfilmmel megfelelő gépek szállítására vonatkozóan. Az „Ente” most Olaszországban egy leányvállalatot létesített, amely olasz hangfilmeket fog gyártani. Ezeket a hangfilmeket nemcsak Németországban, hanem Angliában is fogják forgalomba hozni. Itt a British Phototone vette át az olasz hangfilmek forgalomba hozatalát.

A MŰTEREM

Május 23-án kezdték meg a Steinhardt-filmvállalat első magyar filmjének a belső felvételeit a Pädagógiai filmgyárban. Május 22-én Budapesten voltak a darab külföldi főszereplői, nevezetesen: Adalbert von Schlettow, Lissy Arna, Charlotte Susa és El Dura. A darabot, amelynek végleges címe még nem alakult ki teljesen, Sugár Pál és dr. Lázár Lajos rendezik, míg a felvételeket Waitzenberg ismert német operatőr készíti. A film június végén készül el, úgy hogy július elején lesz a darab bemutatója. A darab témája grand guignol-szerű és erősen drámai.

Deésy Alfréd, akinek nevére mindenki élénken emlékszik vissza és aki eddig több mint 70 filmet rendezett, több évi távollét után visszatért Budapestre és nagyobb tervek megvalósításán dolgozik.

Kovács Emilnek, a Metro-Goldwyn-Mayer budapesti fiókgazgatójának intervenciójára a Metro newyorki központja kábelsürgönyben intézkedett, hogy a május 26-iki nemzeti ünnepségekről a Metro-News részére kb. 500 méteres fölvétel készüljön. A Metro-Goldwyn-Mayer ezeket a felvételeket magyar propaganda-film formájában a közeli napokban az egész világon ki fogja hozni és ezzel óriási szolgáltatásokat tesz a magyar

ügynek. A múlt vasárnapi felvételeket Kovács Emil igazgató vezetése mellett Gutmann Károly irányította, míg a felvételeket Altmeyer István és Berendik István, két kiváló magyar operatőr készítette.

Az első magyar hangfilmet a Fox készíti Budapesten. Ismét közénk jött Hans Pebal, a Fox-Hiradó rokonszenves és az egész világon ismert operatőrje — volt osztrák-magyar százados — aki a Fox-Movie-ton-News részére készített itt felvételeket. A Fox beszélő-hiradója lefotografálják Horthy Miklós kormányzót, József főherceget, Bethlen István gróf miniszterelnököt, valamint más magyar közéleti személyiséget. A Fox-Movie-ton azonkívül hangfilmet csinál a magyar táncról és magyar zenéről. A Fox-hangfilm ugyancsak fontos missziót teljesít az egész világon és így magyar részről elismerés illeti a Foxot azért, mert a mai Magyarország vezetőit bemutatja az egész világon.

Az itt készülő UFA-film főszereplői Willy Fritsch és Dita Parlo szintén megérkeztek Budapestre a hónap folyamán és a felvételek Hans Schwarz vezetésével nagy erővel folynak. Budapesten és Budapest környékén természetesen csak külső felvételeket csináltak, főleg Budán és a Városligetben.

NYERSFILM

POZITIV, NEGATIV EREDETI GYÁRI ÁRON

KINECHROM, PANKINE, SUPERPAN (éjjeli felvételekre). SZINES POZITIV, ANILINFESTÉKEK.

Vezérképviselő Magyarország részére:

LAJTA ANDOR

Budapest, VII., Erzsébet-körút 30. Telefon: J. 363-76.

AZ OKTATÓFILM

Hermann Grieving

Az Ufa R. T. elnökségi tagja:
(Berlin)

A NÉMET KULTURFILM ÉS JÖVŐ KILÁTÁSAI

Sokszor olvassuk a lapokban, hogy a kulturfilm visszafejlődik, vagy legalább is azt, hogy nem fejlődik tovább. Ez a megállapítás nagyjában nem felel meg a valóságnak, bár kisebb-nagyobb mértékben valahogyan így alakul a helyzet. A legtöbb országban a két sláger-rendszer a kulturfilm fejlődésének a legnagyobb akadályai. Ez a két sláger-rendszer abból áll, hogy a filmszínházak előadásai keretében 1 nagy slágerfilm helyett 2 hosszú slágerfilmet tűznek műsorra, hogy a látogatóknak minél többet nyújtsanak. Ennek a túlszofaltságnak egyik oka az, hogy a filmpiacon rengeteg a film. Azáltal, hogy a mozgóképszínház-tulajdonos túlbővível lép a néző elé, nem jut a kulturfilm szóhoz, bár Németországban meg tud jelenni néhány száz kulturfilm, ami a vigalmi-adó csökkenését vonja maga után.

Talán megváltozik a helyzet, ha a hangfilm bevonul a színházakba, mert a hangfilm huzamosabb ideig tartó vetítést igényel, mint a némafilm és lehetetlenné fogja tenni, hogy egy műsor keretén belül 2 hangfilm-sláger kerüljön színre. Reméljük, hogy ez az időszak a kulturfilmnek is előnyére válik.

A kulturfilm hírnevét rontotta az a sok reklám- és propaganda-film is, amelyet sok gyártónak — a kulturfilm örve alatt — sikerült a filmszínházak műsorába becsémpézni.

Milyen eszközök állnak tehát rendelkezésre, hogy a kulturfilmet fejlesszük? Azt indítványozták, hogy állami támogatással fejlesszük a kulturfilmeket. Ez az ut azonban nem tanácsos, mert egy vállalat, amelynek szüksége van idegen támogatásra, a publikum körében más elbírálás alá esik egy olyan vállalattal szemben, amely a saját erejéből tartja fenn magát. Ezt senki sem tudja jobban, mint az újságíró. A tapasztalat szerint, az olyan lap, amely idegen pénz-

ügyi segítségre van utalva, sohasem jut olyan népszerűségeire, mint az olyan újság, amely a saját erejéből tartja fenn magát. A közvéleménynek az ilyen dolgok iránt erősen kifejezett érzéke van.

Az egyetlen út, hogy a kulturfilmeket fejleszthesük, becsületes és szorgalmas munka, azzal az akaraterejével, hogy jó filmeket csináljunk, mert szorgalmas és jó munka végtermékében mindenkor eredménnyel jár.

Az UFA évente 70—80 kulturfilmeket készít. Az ember azt hinné, hogy ez tömegmunka, de ez nem áll fenn. Maga az a körülmény, hogy egyik-másik filmen 6—8 hónapig, sokszor még tovább dolgoznak, annak a bizonyítéka, hogy minden kulturfilm individuális munka és a legnagyobb szeretettel kell vele foglalkozni. Németországban nem használjuk fel ezt a sok kulturfilmet, de dolgozunk a külföld számára, nevezetesen az Egyesült Államok számára, ahol ilyen filmek után nagy a kereslet. Amerikában ezeket a filmeket nem a filmszínházakban, hanem a nagy tömegek előtt, a külön erre a célra alapított kulturfilm-közsegekben, továbbá az egyetemeken és iskolákban mutatják be, tehát olyan helyeken, amelyek Európában ugyyszólván teljesen hiányoznak.

A kulturfilmgyártás intenzívebb és sokoldalúbb lesz a hangfilm behozatalával. Az UFA tudvalevően egy csomó hangfilm-műtermet létesít Neubabelsbergben. Az első ezek közül már üzemben van. Négy további műterem, amelyeket a legutolsó tapasztalatok alapján építenek, júliusban kerülnek üzembe és azokban nemcsak játékfilmeket, hanem kulturfilmeket is fognak készíteni. Ezenkívül külső felvételeket is fognak csinálni hordozható és szállítható hangfilm-felvévőkészülékek segítségével. Ez lehetővé fogja tenni azt is, hogy olyan szűrséket is lehet majd felvenni, amelyek egyébként a némafilm céljaira alkalmatlanok.

A hangfilm lehetővé fogja tenni azt is, hogy sok olyan érdekes filmanyagot feldol-

gozhatunk, amelyek a közbeeső feliratok komplikáltsága folytán nem alkalmasok filmszínházi előadásokra. Például természet-tudományi filmeknél sokszor a feliratok hosszabbak volnának, mint maguk a felvételek. A hangfilmen a beszéddel fogjuk a feliratokat pótolni és ez egy egészen különös perspektívát nyújt a kulturfilmnek. Synchron utján fogjuk ezeket a filmeket hangfilmszerűen előállítani, úgy, hogy adódik annak a lehetősége is, hogy a magyarázatot a világ

bármely nyelvén tudjuk előadni. Általában véve, a kulturfilmek nem állanak utjába azok a nehézségek, ha hangfilmre viszik, mint a beszélőfilmmél, mert a kulturfilmnél nem a dialogus, tehát nem a párbeszéd, hanem az ének, az állati hangok, a természetes zöreij adják a film érdekességét.

Mindezekből következik, hogy a kulturfilm a jövőben nemcsak hogy nem lehet visszaszorítani, ellenkezően a hangfilm új lehetőségét nyújt a kulturfilm számára.

Az oktatófilm Angliában. Néhány nappal ezelőtt 200 iskolaigazgató és iskolavezetőnél jelenlétében angol oktatófilmeket mutattak be London egyik legszebb filmszínházában, a Stolls Picture Theatreban. Az előadáson résztvett a windchesteri püspök is, aki az előadás elején bevezető beszédet tartott az oktatófilm jelentőségéről. Beszédében utalt arra, hogy a különböző oktatóegyesületek már a háboru előtt is nagy figyelmet fordítottak a filmnek. Beszéde során hangsúlyozta a püspök, hogy a XX. század két fontos oktatószerve a rádió és a film. A püspök beszéde után kizárólag angolgyártmányú oktatófilmet vetítettek. Az első előadást egy másik követett, amelyen Mary hercegnő, az angol király leánya is megjelent.

Német oktatófilmgyártás az első évtizedben. Az 1927. év első negyedében 207 oktató- és kulturfilmet gyártottak Németországban 129.162 m. hosszúságban. A produkció élén természetesen ebben az évadban is az Ufa állott 32 filmmel, 15.000 m. hosszúsággal. A fontosabb oktatófilmgyártók közül a müncheni Cabinetfilm 11 filmmel, a Hubert Schonger 10 filmmel, a Derussa 7 filmmel, az Emelka 5 filmmel, az I. G. Farbenindustrie 4 filmmel, a Tobis 4 filmmel, a Döring 3 filmmel szerepelnek a statisztikában.

Az oktatófilm Oroszországban. Oroszországban nagy súlyt helyeznek az oktatófilmgyártásra is és ennek az előmozdítása érdekében minden lehetőt elkövetnek. Az orosz gyárak nemcsak rövid néhány százméteres oktatófilmeket gyártanak, hanem egész estét betöltő ismeretterjesztő filmeket is készítenek. Ilyen hosszú film a legutóbb készült „Aman-Ullah élete“, az „Erdő embere“ és még néhány film. Az orvosi és egészségügyi film szintén szép iramban fejlődik és e tekintetben igen ismert Pudovkinnak, a Dsingis-Khan rendezőjének a filmje, amelynek címe „Az agy mechanikája“. Sokkal elhanyagoltabb a rövid lélegzetű, szoros értelemben vett iskolai film

készítése. E tekintetben már is nagy programot állítottak össze és az iskolai filmoktatást a jövőben igen intenzívvé akarják tenni. Az állami szervek egyelőre 15.000 darab iskolai vetítőgépet szereztek be, amelyeket az ország különböző részeiben fognak az iskolákban felszerelni. Mihelyt az iskolák géppel való felszerelése megtörtént, hozzálátnak az iskolai oktatófilmek készítéséhez, azonkívül a hiányzó iskolai filmeket a külföldről is akarják beszerezni.

Egy érdekes Mexiko-film. J. Flaherty, a Nanuk rendezője, ezidőszent Mexikóban tartózkodik és ott a Fox részére egy igen érdekes etnografiai és ismeretterjesztő filmet készít. A film annyira érdekesnek ígérkezik, hogy részleteiben vetekszik a Nanukkal és Flaherty eddigi expedíciós filmjeivel.

Ipari üzemek lesznek a filmszínházak Csehszlovákiában. A szlovákiai mozgóképszínház-tulajdonosok központi szövetsége a cseh kereskedelemügyi minisztériumhoz törvénytervezetet nyújtott be, amelyben a mozgóképzem engedélyezett iparrá történő módosítását kéri. A tervezet szerint megszűnnének az eddigi licenck, amelyeket iparrendélyek pótolnának és ezekre az ipartörvény előírásai volnának érvényesek. A tervezet kifejti, hogy jelenleg a mozgóképzemengedélyek megadása és megvonása az illető hivatalok kényétől és kedvétől függ, úgy hogy ha az engedélyt elvonják, minden további jogi eljárás lehetősége is megszűnt és a mozgóképzem ügyszólván értéktelenné vált. A cseh ipartörvény reformjának a megalkotására kiküldött bizottság elvben már régebben a mozgóképzem iparrá való minősítése mellett foglalt állást. A kereskedelmi és iparkamarák központja szintén az ipari minősítés mellett vannak. Most csak a kereskedelemügyi minisztérium végső elhatározásától függ, hogy Csehszlovákiában és ezzel természetesen Szlovénországban megszüntetik a jelenlegi helyzetet és a mozgóképzemet ipari foglalkozásnak fogják minősíteni.

A londoni hangfilmgyártás. Az elstreé-i két hangfilmműterem mellett a B. I. P. még három új hangfilmműtermet épít, amelyek építési költsége kb. 70.000 angol fontba kerül. Egy-egy műterem 35 m hosszú, 25 m széles és 10 m magas. A falak abszolút értékű hangfelfogó anyagból készülnek. Az összes mellékműtermek és raktárak a legmodernebbül fel lesznek szerelve. Az egyik műtermet kizárólag orchester fölvételekre rendezik be. A fölvételeknél a Phototone-rendszert alkalmazzák, amely az amerikai Radio Corporation szabadalma és amellyel eddig igen kitűnő tapasztalatokat szereztek. Az egyik hngfilmben Anny *Ondra*, a prágai származású művésznő, a másikban pedig *Putty Lia* fog játszani. Néhány hangfilmet E. A. Dupont fog rendezni. Az egyik filmoperettet Syd *Chaplin* fogja rendezni, de ő játssza a főszerepet is. Három régebbi B. I. P.-filmet köztük a *Parisiát* Amerikában fogják szinkronizálni, azaz hangfilmre átalakítani.

A British International hangfilmjei. A londoni British International Pictures, amely tudvalevően a Radiussal érdeklődéségekben áll, ezidőszert az Elstree-i műtermek közül kettőt átalakít, hogy azokban hangfilmfelvételeket készíthessenek. Az átalakítási munkálatok júniusra befejeződnek. Az egyik műteremben Photophone felvételi berendezéseket állítottak már be és ebben a műteremben már meg is kezdtek a hangfilmek felvételeit. Az első film igen jól sikerült. A B. I. P. hangfilm-osztálynak a technikai vezetője D. F. Scanland, aki nemrégiben tanulmányutat tett Amerikában és ott a hang- és beszélőfilm-berendezéseket tanulmányozta. A B. I. P. első nagy hangfilmjének a címe „Blackmail“, míg a következőben, a „The Informer“-ben Putty Lia is játszik. E. A. Dupont szintén hangfilmet fog a B. I. P.-nél rendezni.

SZÁMOK A FILM VILÁGÁBÓL

Brazília: Braziliának 35 millió lakosa van és a hatalmas kiterjedésű országban 2000 mozgóképszínház játszik. Természetes, hogy főleg közelségénél fogva az Észak-amerikai Egyesült Államok uralják a braziliai filmpiacot, hiszen minden amerikai filmvállalatnak Rio de Janerio-ban fiókja van, Ujabban *Uránia* néven filmvállalat alakult Rioban, amely kizárólag német filmeket hoz forgalomba és így bizonyos mértékben versenyt jelent az amerikai filmpiac szempontjából. A braziliai német filmvállalatnak egy Bécsből Braziliába vándorolt ur a vezetője. Brazília rendkívül alkalmas filmfelvételek készítésére, amit úgy a kormány, mint egyes pénzügyi érdekeltségek is felismertek. Mindamellett az elmúlt esztendőben mindössze 13 filmet készítettek Braziliában, amelyek közül azonban alig 1—2 került ki a külföldre. Az ismeretebb filmgyártó cégek az Ita-Film és a Benediti-Film. Sao-Paoloban Sociedade Brasileira Cinematographica néven új vállalkozás alakult, amely kizárólag *oktatófilmek gyártásával* foglalkozik.

Egyiptom: Egyiptomban, amely mindig kedvenc felvételi helye volt az európai filmrendezőknél, most föllendült a hazai filmgyártás is. Az egynéhány hónappal ez előtt megalakult kairói filmgyár kísérletképpen 3 filmet állított elő, amelyeknek olyan sikerük volt, hogy elhatározták a filmgyártás továbbfejlesztését. A filmgyár az egyiptomi pénzvilághoz fordult támogatásért és ezt a támogatást kilátásba is helyezték. Az egyiptomi filmpiac egyébként évről-évre fejlődik, az amerikai gyárak egymásután létesítenek fiókokat Kairóban és Alexandriában, hogy a kihasználási lehetőséget intenzívebbé tegyék.

Ausztrália: Az ötödik földrészen igen gyors tempóban fejlődik a film, sőt azt lehetne mondani, hogy a filmkultúra amerikai méreteket ölt. Az ausztráliai országokban 1846 mozgóképszínház működik, amelyekbe körülbelül 30 millió angol fontot investáltak. Az elmúlt esztendőben egy csomó nagy filmszínház épült és további nagy filmpaloták építése van tervbe véve. Sidneyben a Regent-filmszínház építkezése négyezer fontba került, a Capitolé 225 ezer fontba. Perthben „Amabassador“ néven 95 ezer fontért épült egy új filmszínház míg Brisbaneban a Tivoli renoválása 50 ezer fontba került. Februárban nyílt meg Melbourneban a State Theatre 340 ezer font költséggel, husvétkor pedig Sidneyben nyílt meg a State Theatre, amelynek az építkezési költsége meghaladta az egymillió fontot. Mindkét nagy színház az Union Theatres Ltd. konzernjéhez tartozik.

**STERN
EXPRESS**
FILMSZÁLLÍTÓ
5 Rue Cardinal Mercier
PARIS IX.

TEL.: GUT. 49—08.
Táv. cím: Stiernex Paris.

Bécsi fiók:

Stern-Express, Wien, VII.
Lindengasse 49.

Telephon B 39-0-39.
Tel.-Adr.: Stiernex Wien.

Budapesti képviselet:
I b u s z - filmszállítás.

VII., Akácfa-ucca 5. Telefon: József 418—72, 418—73.

FILMIRODALOM SZAKSAJTÓ

Robert Heymann: Der Film in Karrikatur. Verlag Otto Stolberg, Berlin. Ára kötve M 12.—

Már kiállításra nézve is imponáló ez a könyv, amely egészen szokatlan és érdekes megvilágításba helyezi a filmet. A fimvilág rendkívül gazdag témakör a karrikaturisták számára és ezek ebben a remek munkában szebbnél-szebb karrikaturákkal vannak képviselve. Filmgyári igazgatók, filmrendezők, starok sorra szerepelnek parodizálva a könyvben, amely egyébként humoros megvilágításban hoz részleteket a film rendkívül érdekes világából, a műtreméből, a kulisszák mögül és az írók világából. Természetesen a sok-sok karrikatura kitűnően találja el a filmvilág humoros oldalát és így a könyv rendkívül sok derűs és kedves percet szerez az olvasónak. Hogy csak egy példát említsünk: Griffith odahaza ebédnél ül családja körében és az asztalnál a család minden egyes tagja megafonnal adja tudtára egymás kívánságát. Rendkívül gazdag a hollywoodi karrikatura-sorozat. Az, aki ismeri a filmet és szereti a humoros és derűs pillanatokat, nagyon jól mulat ezen a szép könyvön, mert ilyenre is szükség van a filmszakirodalomban.

Dr. Hans Böhm: Film-Führer 1929. Berlin, SW. 48.

Második kiadásában méltó keretben jelent meg az idei Film-Führer is. A tavalyi könyvet szelvében-hosszában használták, mert igen jó szolgáltatokat tett a filmgyártó érdekelteknek. Az idei kiadás ugyancsak kitűnő és hasznos tartalommal, jó címekkel, adatokkal jelent meg és a gyakorlati életben rendkívüli szolgáltatokat tesz annak, akinek állandóan keilene a berlini címek.

Megjelent az új nyári külföldi menetrendeket tartalmazó Vasuti Utmutató, a magyar és közös közlekedési vállalatok hivatalos menetrendkönyve. Részletesen közli a teljes magyar menetrendeket és azonkívül az osztrák, olasz, német, cseh, jugoszláv, román, svájci, francia, belga, holland, lengyel menetrendeket és díjszabásokat; spanyol-, portugál-, török- és görögországi közvetlen vonatok menetrendjeit, a kedvezményes utazási lehetőségeket stb. A közel ezer oldalas könyvben célszerű külföldi szállodai tájékoztató is van. A Vasuti Utmutató vásárlói részére olcsó nyaralást biztosít. Minden példányban igazolvány van, amely bel- és külföldi fürdőhelyeken és nagyobb városokban lévő szállodákban kedvezményre jogosít. A külföldre utazók nagy könnyebbségére szolgál a Vasuti Utmutatóhoz mellékelte 96 oldalas „külföldi” menetrendkönyvecske. A Vasuti Utmutató kapható mindenütt. Ára 3 pengő 50 fillér.

FILMKULTURA

FILMMŰVÉSZETI ÉS TUDOMÁNYOS FOLYÓIRAT

Felelős szerkesztő: LAJTA ANDOR.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., ERZSÉBET KÖRUT 38.
Tel. József 363—76.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

1 évre 10 pengő. ♦ ½ évre 5 pengő.

Párizsi szerkesztőség:

Artur Vitner,

2, Square Caulaincourt, Tel. Marcadet 42—99.

Bécsi szerkesztőség:

IV., Schönburgstr. 36. (Benzel Béla)

Megjelenik minden hónap elsején.
Minden cikkért a szerző felel.

Budapesti filmpiac. Filmmegjelenések 1929. május havában.

JELMAGYARÁZAT: Megj. = Megjelenési hely. — H = Hossza — F = Felírás — M = Műfaj
Fősz. = Főszereplők. — C. = Cenzura. — a. = aluli — f = felüli.

ARTISTICA-FILM RT. VIII., Népszínház-u. 21. Telefon: J. 368-98.	V/23	Vera Mirzewa (Megcsalt asszony). — Megj.: Décsi. — H.: 2900 m. — F.: Dr. Karla. — Műf.: dráma. — Fősz.: Maria Jacobini, Jean Angelo, Warwick Ward. — C.: f.
CITO-CINEMA VIII., Röck Szilárd-u. 11. — Tel. J. 412-71.	V/30	A vihar árvái. — Megj. Márkus Emilia. — H.: 2000 m. — F.: Garami Andor. — Műf.: dráma. — Fősz.: Olga Csehova, Xenia Desny. — C.: a.
DANUBIUS MOZGÓ- KÉPIPARI R. T. VII., Akácfa-u. 1. Telefon J. 431-95.	V/23	Nelly és három papája. — Megj. Décsi. — H.: 1661 m. — F.: Lakner. — Műf.: vígjáték. — Fősz.: Dorothea Wick, Oscar Marion. — C.: a.
FIRST NATIONAL FILM INC. VII., Erzsébet-körút 9. — Telefon J. 325-90.	V/9	A Ritz szálló királya. — Megj. Radius, Corso. Capitol, Úránia. — H.: 1973. — Műf.: dráma. — Fősz.: Lewis Stone. — C.: a.
FOX FILM R. T. Budapest, VIII., Röck Szilárd-u. 20. — Tel. J. 394-37, 316-58.	V/23	Végzetes randevu. — Meg. Kamara, Capitol. — H.: 1460. — F.: Kálmán Jenő. — Műf.: dráma. — Fősz.: Olive Borden. — C.: f.
	30	Kalózok. — Meg. Royal Apolló. — H.: 2000 m. — F.: Kiss Jenő. — Műf.: bűnügyi történet. — Fősz.: Victor Mc. Laglen, Lois Moran. — C.: a.
IRIS FILM R. T. Budapest, VIII., Népszínház-u. 14. — Tel. J. 363-17, 374-14.	V/9	Vissza a legényelethez. — Megj. Corvin, Kamara. — H.: 2127 m. — F.: Kálmán Jenő. — Műf.: vígjáték. — Fősz.: May Mc Avoy, Myrna Log, Conrad Nagel. — C.: f.
	9	Finom kis áruház. — Megj. Forum, Capitol. — H.: 1670 m. — F.: Kálmán Jenő. — Műf.: vígj. — Fősz.: Clyde Cook. — C.: a.
	16	A végállomás tündére. — Megj. Palace. — H.: 1493 m. — F.: Kálmán Jenő. — Műf.: vígjáték. — Fősz.: Clyde Cook, William Demarest. — C.: a.
	16	Családi perpatvar. — Megj. Corvin. — H.: 1821 m. — F.: Kálmán Jenő. — Műf.: vígj. — Fősz.: Louise Fazenda, Clyde Cook. — C.: f.
METRO-GOLDWYN- MAYER DISTR. Budapest, VIII., Főh. Sándor-tér 3. — Tel. J. 444-24, 444-25.	V/2	Lángol az ég. — Megj. Corvin. — H.: 2129 m. — F.: Szántó L. — Műf.: dráma. — Fősz.: James Murray, Helen Costello. — C.: a.
	9	Házastárs és csendes társ. — Megj. Décsi, Kamara. — H.: 2480 m. — F.: Szántó L. — Műf.: vígj. — Fősz.: Norma Shearer, Ralph Forber. — C.: a.
	16	Az arany hiénái. — Megj. Rádus, Orion. — H.: 1283 m. — F.: Szántó L. — Műf.: Wildwest. — Fősz.: Tim Mc Cog. — C.: a.
	9	Ifjú Amerika. — Megj. Royal Apolló. — H.: 2519 m. — F.: Szántó L. — Műf.: dráma. — Fősz.: William Hainer. — C.: a.
	2	Asszonyok ostora. — Megj. Royal Apolló. — F.: Szántó L. — Műf.: dráma. — Fősz.: John Gilbert, Eva von Berne. — C.: f.

<p>MŰVÉSZFILM KÖLCSÖNZŐ VÁLLALAT Budapest, VII., Rákóczi-út 40. — Telefon J. 403-97.</p>	V/2	<p>Felkelő. — Megj. Palace, Uránia. — H.: 2200. — F.: Kada. — Műf.: dráma. — Fősz.: Albert Steintrück, Hans Stuwe, Lissy Arna. — C.: a.</p>
	9	<p>Makrancos menyecske. — Megj. Palace, Corso. — H.: 1860 m. — F.: Kiss I. — Műf.: dráma. — Fősz.: Jaqueline Logan, Clive Brook. — C.: a.</p>
	16	<p>Nagy küzdelem. — Megj. Palace, Décsi, Corso. — H.: 2100 m. — F.: Radó I. — Műf.: dráma. — Fősz.: Vera Reynolds R. Schildkraut. — C.: a.</p>
	16	<p>Pokoikerék. — Megj.: Palace, Décsi. — H.: 1800 m. — F.: Radó I. — Műf.: dráma. — Fősz.: William Boyd. — C.: a.</p>
<p>ORION-FILM Budapest, VIII., Rökk-Szilárd-u. 12. — Tel. J. 301-37.</p>	V/2	<p>Veszedelemes életkor. — Megj. Rádus, Orion. — H.: 2700 m. — F.: Pacséry László. — Műf.: megfilmesített regény. — Fősz.: Asta Nielsen, B. Götzke, Schettow, Paudler Maria. — C.: f.</p>
<p>PARAMOUNT FILM-FORGALMI R. T. Budapest, VIII., Rákóczi-út 59. — Telefon J. 344-37.</p>	V/2	<p>Keresd a férfit. — Megj. Corvin, Décsi, Corso. — H.: 1982 m. — F.: Siklóssy I. — Műf.: színmű. — Fősz.: Esther Ralston, Neil Hamilton. — C.: a.</p>
	2	<p>Két improztor. — Megj. Omnia, Corso, Décsi. — H.: 1846 m. — F.: Siklóssy I. — Műf.: vígj. — Fősz.: Douglas Mc Clean, Hugoley Mason. — C.: a.</p>
	2	<p>Rity. — Megj. Kamara. — H.: 1728 m. — F.: Siklóssy Iván. — Műf.: vígj. — Fősz.: Betty Bronson, James Hall. — C.: a.</p>
	9	<p>Ördög az emberben. — Megj. Omnia. — H.: 1916 m. — F.: Váczi D. — Műf.: színmű. — Fősz.: Marietta Miller, Warner Baxter. — C.: a.</p>
<p>PHÖBUS FILM-FORGALMI RT. VII., Erzsébet-körút 8. T. J. 315-62.</p>	V/2	<p>A Csukk család csemetéje. — Megj. Uránia. — H.: 1800 m. — F.: Fodor Sándor. — Műf.: vígj. — Fősz.: Mary Ann Jackson. — C.: a.</p>
<p>PROJECTOGRAPH Budapest, VIII., Rákóczi-tér 17. — Telefon: J. 322-01. és J. 322-02.</p>	V/2	<p>Marokkói menyasszony (L'Occident). — Megj. Royal, Forum, Capitol. — F.: László. — Műf.: dráma. — Fősz.: Glandia Vixtix. — C.: a.</p>
<p>RÁDIUS FILM-IPARI R. T. Budapest, VII., Rákóczi-út 36. — Telefon J. 418-28.</p>	V/23	<p>Belfegor (A detektívek királya). — Megj. Rádus, Palace. — H.: 2800 m. — F.: Pacséry László. — Műf.: bűnügyi dr. — Fősz.: L. Navarre. — C.: f.</p>
<p>STAR FILMGYÁR ÉS FILMKERESKEDELMI RT. Budapest, IV., Kossuth-Lajos-u. 13. — Telef. Aut. 858-86.</p>	V/2	<p>Vörös tigris. — Megj. Kamara. — F.: Várnai István. — Fősz.: Patsy Ruth Miller. — C.: f.</p>
	9	<p>A Carillo ház titka. — Megj. Corvin. — F.: Dr. Bródy István. — C.: a.</p>
<p>UFA-FILM R. T. Budapest, VIII., Kölcsey-uca 4. — Telefon J. 351-36, 336-21.</p>	V/16	<p>Az álarcos Vénus. — Megj. Ufa, Omnia, Kert. — H.: 2727 m. — F.: Kiss Jenő. — Műf.: dráma. — Fősz.: Wladimir Gaidarow, Dita Parlo. — C.: f.</p>
	16	<p>Pori (A rejtelmes őserdő). — Megj. Ufa, Kert. — H.: 1939 m. — F.: Pásztor B. — Műf.: exp. film. — C.: a.</p>
	23	<p>Menj orvoshoz (Alszemérem). — Megj. Ufa. — H.: 2505 m. — F.: Kiss Jenő. — Műf.: Kulturfilm. — Fősz.: Rud. Biberach, Frida Richard. — C.: f. külön nőknek és férfiaknak.</p>

OLVASSUNK SZAKKÖNYVEKET!

A „Filmkultura“ elismerve annak szükségességét, hogy a szakmában dolgozók megismerjék **elméletileg** saját szakmájukat, magyar és külföldi szakkönyvek közvetítését vállalta el. A külföld gazdag szakirodalmá áll rendelkezésére, de egyelőre a következő magyar- és németnyelvű műveket szerezhetik be olvasóink a „Filmkultura“ kiadóhivatala útján, a pénz előzetes beküldése mellett. Megjegyezni kívánjuk, hogy ezek az árak **eredeti árak**, amelyekhez csak a portót és a forgalmi adót számítjuk hozzá. (A márka átszámítási kulcsa: 1:37).

1. Általános szakkönyvek, életrajzok és szórakoztató művek:

LENKEI ZSIGMOND: Ez Amerika! — — P	8.—
Lajta Andor: Filmművészeti Évkönyv 1929 P	5.—
STEFAN LÓRANT: Wir, vom Film. (Életrajzok.) Füzve — — — — — M	4.—
RICHARD OTT: Wie führe ich mein Kino — — — — — M	2.50
— Die Organisation im Film- u. Theaterbetrieb — — — — — M	3.—
— Reichs-Kino-Adressbuch 1928 — — — — — M	30.—
— mit Monopolkarten — — — — — M	50.—
— Jahrbuch der Film-Industrie 1928 — — — — — M	30.—
— L. B. B. Kalender 1929 — — — — — M	2.—
— Der kleine Aufnahmeleiter, 1929 — — — — — M	3.—
— Das Filmmanskript — — — — — M	5.—
— Kinematographisches Jahrbuch — — — — — S	6.—
PÁNCZEL LAJOS: Az én mozim — — — — — P	2.—
L. FAWCETT: Die Welt des Films. Kötve M	10.—
FRITZ WILMS: Lichtspieltheaterbauten M	—
CURT WESSE: Grossmacht Film — — — — — M	—
— 133 Filmstars (filmképek, címek) — — — — — M	2.50
CHARLIE CHAPLIN: Halló Európa! — — — — — M	4.50
E. M. MUNGENAST:	
Asta Nielsen, ihr Leben, ihre Kunst, ihre Bedeutung, Kötve — — — — — M	3.80
— félévvaszonkötésben — — — — — M	4.80
— egész vászonkötésben — — — — — M	4.50
FRED. HILDENBRANDT:	
Die Tänzerin Valeska Gert. Kötve — — — — — M	4.50
— félévvaszonkötésben — — — — — M	5.80
— egész vászonkötésben — — — — — M	6.50
WOLFGANG PFLEIDERER: Lichtbild und Filmführer 1928 — — — — — M	20.—
GUIDO BAGIER: Der kommende Film — — — — — M	20.—
Dr. RUDOLF HARMS: Kulturbedeutung und Kulturgefahren des Filmes — — — — — M	1.80
RASCHAUER és FUCHSIG: Der Film als Lehrmittel — — — — — P	3.—
Praktischer Wegweiser für Filmregisseure, Architekten und Requisiteure — — — — — M	2.—
Ervin Ackerknecht: Lichtspielfragen — — — — — M	6.—
Rudolf Kurtz: Expressionismus und Film — — — — — M	16.—
Dr. K. Mühsam u. E. Jacobson: Lexikon des Films: Wie ich zum Film kam — — — — — M	4.—
Max Otten: Der Weg zum Film — — — — — M	2.50
— Asta Nielsen, Biographie — — — — — M	1.—
— Henny Porten, Biographie — — — — — M	1.—
— Kino-Novellen — — — — — M	1.—
Colin Ross: Mit dem Kurbelkasten um die Welt — — — — — M	1.—
Béla Balázs: Der sichtbare Mensch — — — — — M	3.50
— Kötve — — — — — M	4.80
Ernst Lubitsch u. E. A. Dupont: Hollywood, das Filmparadies — — — — — M	1.—

2. Filmtechnika:

Zombory László: A mozgófénykép és üzeme — — — — — P	12.—
Andor Kraszna-Krausz: Kurble! — — — — — M	—

Reinhold Dahlgreen: Handbuch für Lichtspielvorführer — — — — — M	6.60
Reinhold Dahlgreen: Mein Vorführungsraum — — — — — M	1.—
Dr. MENDEL u. F. FELIX: Der praktische Vorführer — — — — — M	3.—
GUIDO SEEBER:	
Der praktische Kameramann — — — — — M	5.—
Der Trickfilm — — — — — M	5.—
Dr. WALTER FRIEDEL: Elektr. Fernsehen und Bildübertragung, Fernkinematographie — — — — — M	5.—
Taschenbuch des Kameramannes — — — — — M	5.—
F. P. LIESEGANG und G. SEEBER: Handbuch der praktischen Kinematographie — — — — — M	—
Dr. JOACHIM: Die Projektion — — — — — M	12.80
MIHÁLY DÉNES: Der sprechende Film — — — — — M	10.—
— Kötve — — — — — M	12.—
JO ENGEL: Der tönende film — — — — — M	6.50
A. PLANKL: Der Ratgeber des Lichtspielvorführers — — — — — M	4.80
Dr. WALTER MEINEL: Hilfsbuch für die Prüfung des Kinovorführers — — — — — M	4.—
— Kötve — — — — — M	5.—
Dr. R. RICHTER: Hilfsbuch für den Kameramann — — — — — M	1.50
E. G. Lutz und Dr. K. Wolter: Der gezeichnete Film — — — — — M	12.—
— Kötve — — — — — M	13.80
Ing. A. Lassally: Betriebskinematographie — — — — — M	6.—
— Prüf-Vorschriften für Lichtspielvorführer — — — — — M	6.70
— — — — — M	2.50
O. P. HERRNKIND: Die Schmalfilm-Kinematographie. Füzve — — — — — M	6.50
— Kötve — — — — — M	7.50
Vorschriften über die Anlage und Einrichtung von Lichtspieltheatern — — — — — M	—60
Hans Pander: Kinematographische Unterrichts-Kurse für Anfänger — — — — — M	4.—
Karl Weiss: Lichtes Photographieren — — — — — M	1.—

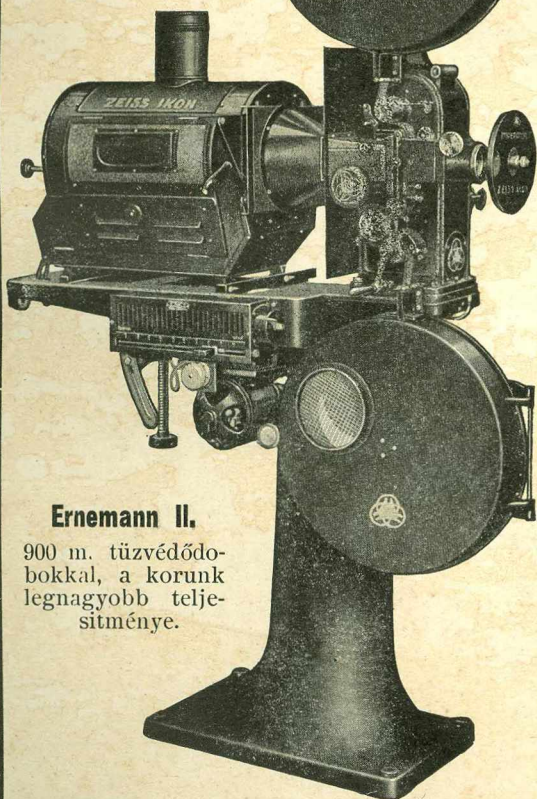
3. Filmjog:

Dr. BAIK MIHÁLY és Dr. VÁRI REZSŐ: A magyar kinematografia jogszabályai P	8.—
Dr. BINGERT JÁNOS és Dr. BAIK M.: A mozgófényképüzemek és filmügylek rendszete — — — — — P	2.80
Dr. E. Seeger: Das Reichslichtspielgesetz M	2.—
Dr. Eckstein: Film- und Kinorecht — — — — — M	15.—
Dr. WENCEL GERBAUM: Berner Übereinkunft — — — — — M	5.—
Dr. JOHN A. FAGG: Urheberrecht am Film — — — — — M	2.—
Dr. ROBERT BRUNNER: Das Öst. Film- und Kinorecht — — — — — M	—

Zeiss-Ikon A. G. Dresden

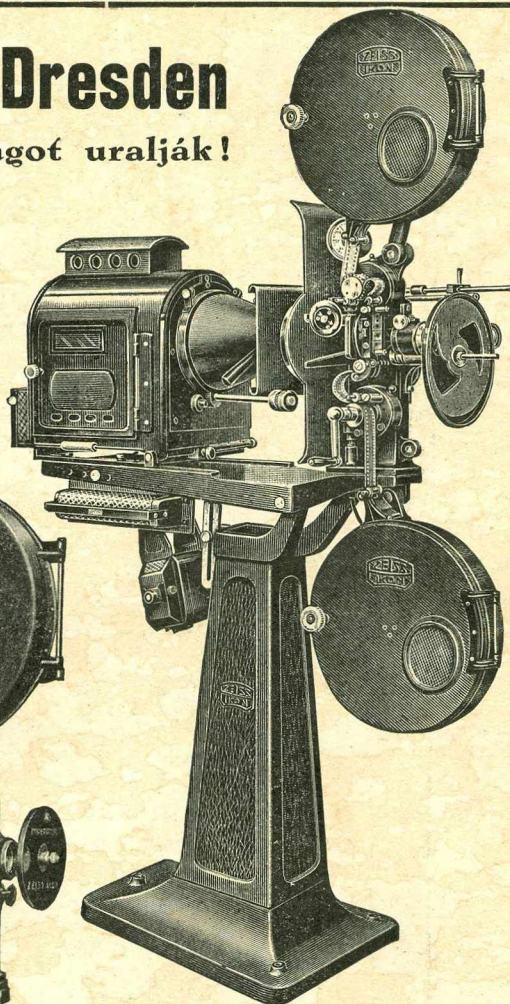
mozigépei az egész világot uralják!

Kiszolgálás
a régi áron.
Kedvező fizetési
feltételek.

Ernemann II.

900 m. tűzvédődobokkal, a korunk legnagyobb teljesítménye.

Hahn-Goerz II.

600 m. tűzvédődobokkal, a legnagyobb igényt kielégít.

Iskolai és házi mozigépeink a tűzbiztonság szempontjából egyedül állnak.

Magyarországi vezérképviselő :

Oláh György

gépészmérnök

VII., Erzsébet-körút 13. szám.

Telefon: József 334-40

FILMKULTURA

SZERKESZTI: LAJTA ANDOR

II. ÉVFOLYAM
= 6. SZÁM =
1929. JUN. 1.

MÁRKUS LÁSZLÓ
az Országos Film-
egyesület elnöke
(Vajda M. Pál felvétele)

ÁRA 1 PENGŐ